

Til:

Kunnskapsdepartementet

postmottak@kd.dep.no

26. november, Oslo

Ref.: 6.4.3.10/MKN

HØRING – NOU 2009:18 RETT TIL LÆRING

Unge funksjonshemmede ønsker med dette høringssvaret å gi sine betraktninger rundt temaet til ovennevnte NOU, samt komme med konkrete innspill på et utvalg av tiltakene som utvalget foreslår.

Generelle merknader

I utredningens første kapittel presiseres målgruppen for utredningen – barn, unge og voksne med særskilte behov, som anslagsvis gjelder en av fire elever i skolen. Utvalget påpeker dog at seks–syv prosent av elevene i skolen får spesialundervisning etter enkeltvedtak på § 5-1 i opplæringsloven. Det antas at denne gruppe forsvinner med tiden, dersom tilretteleggingen i klassen styrkes. Dette mener Unge funksjonshemmede er en urealistisk tilnærming. Det viktige her er, for oss, at den enkelte elevs behov tas på alvor.

Utvalget har levert en utredning som skulle komme med forslag innenfor eksisterende kostnadsrammer. Dette er i vår øyne utilstrekkelige for at skolen skal kunne bli inkluderende og gi alle elever et tilpasset opplæringstilbud. Det er en kjent sak at økonomi i stort omfang brukes om begrunnelse på avslag/avkortede tilbud knyttet til spesialundervisning. Dette underminerer ikke kun muligheten for et helhetlig tilbud til den enkelte, men rammer også rettsikkerheten til elever som ikke får den opplæringen og læringsutbyttet de har krav på etter opplæringsloven.

Nasjonalt tilsyn 2007 og 2008 undersøkte blant annet om skoleeierne oppfyller kravene for tilpasset opplæring og spesialundervisning. Tilsynet viste avvik opp mot 90 prosent. Dette har selvsagt betydning for elevens rettsikkerhet, og det er nettopp denne mangelfulle oppfølging bidrar til å øke frafallet. Unge funksjonshemmede finner det derfor naturlig å vurdere sanksjonsmidler, noe som utredningen ikke drøfter. Vi ber derfor kunnskapsdepartementet om å utrede muligheten og konsekvensene av å gi Fylkesmannen sanksjonsmidler overfor skoleeier.

I den følgende ønsker vi å kommentere på enkelte forslag, og enkelt elementer i utredningen.

Med vennlig hilsen

Adrian Tollefsen, Styreleder
Unge funksjonshemmede

Tidlig innsats og forebygging

Plikt til kontinuerlig og systematisk oppfølging av barns og elevers utvikling, læring og læringsmiljø

Unge funksjonshemmede støtter dette forslaget under forutsetning at forslaget også inkluderer en plikt til iverksetting av tiltak når det blir avdekket konkrete behov. Vi mener at en plikt til iverksetting vil styrke tiltaket og er nødvendig for intensjonen i forslaget.

Læringsboka

Unge funksjonshemmede er enige i intensjonene i læringsboka, men synes ideen er lite gjennomarbeidet av utvalget og ber om at dette utredes ytterligere. Samtidig vil vi påpeke at innføringen av en slik ordning krever at det avsettes nødvendige tidsressurser til læreren for å sikre den nødvendige oppfølgingen.

For elever med særskilte opplæringsbehov oppleves overganger som kritisk, og særlig er dette mest fremtredende i overgangen fra ungdomsskole til videregående. Det svikter i rutiner og plikter som instansene har overfor hverandre, og resultatet er at elever ikke får den tilretteleggingen de har krav på. Derfor kan et verktøy som læringsboka være interessant.

Vi er imidlertid opptatt av at innholdet ikke er av en art som stigmatiserer og forhåndsdommer eleven på grunn av sin funksjonshemming eller kroniske sykdom. Det må altså være mulig for den enkelte eleven å nullstille læringsboka. Dette er spesielt relevant i overgangen fra ungdomstrinn til videregående. Samtidig ønsker vi å merke at det er informasjonsansvaret som er knyttet til den enkeltes funksjonsnedsettelse eller kroniske sykdom ligger hos eleven selv.

Rett til ekstra tilrettelegging i opplæringen

For unge funksjonshemmede er det viktig at elever med særskilte opplæringsbehov som ikke har utbytte av ordinær opplæring har individuell rett til et særlig tilpasset opplegg. Unge funksjonshemmede har følgende merknader til forslagene i utredningens kapittel 14.

Fra 'spesialundervisning' til 'rett til ekstra tilrettelegging'.

Unge funksjonshemmede finner ikke å kunne støtte forslaget om å erstatte retten til spesialundervisning med ekstra tilrettelegging. Dette begrepet er for uklart, og vi ber i stedet om at begrepet spesialundervisning opprettholdes og defineres ytterligere.

Mulighet for å fatte enkeltvedtak uten sakkyndig vurdering

Unge funksjonshemmede støtter ikke utvalgets forslag om at en kan fatte vedtak om spesialundervisning uten sakkyndig vurdering. Den eneste måten en kan sikre at en elev som ikke får tilstrekkelig utbytte av den ordinære opplæringen er gjennom en sakkyndig vurdering fra PPT eller en annen sakkyndig instans. Unge funksjonshemmede mener videre at, dersom skoleledere gis mulighet til å treffe midlertidig enkeltvedtak overfor elever som tydelig har behov for utredning og eventuelt spesialundervisning skal et slik vedtak stadsfestes av en sakkyndig innstans inne 3 måneder.

Voksenopplæring

Utvalget snakker generelt om tilrettelegging for voksne på grunnskole- og videregående nivå. Unge funksjonshemmede savner imidlertid et fokus på voksen og unge som trenger for fornyet opplæring.

Unge funksjonshemmede ønsker at dagens rett til opplæring (hjemlet i opplæringsloven) blir tydeliggjort. Slik at det tydeligere kommer frem hvordan loven også gjelder mennesker med behov for ny opplæring, spesielt etter sykdom eller skade. Samtidig mener vi at det også bør utarbeides retningslinjer for sakkyndig vurdering for mennesker med behov for ny opplæring. Her bør det også slås fast hvilken sakkyndig kompetanse som er påkrevet. Det er absolutt nødvendig å sikre gode samhandlingsrutiner mellom ulike institusjoner, spesielt samhandling med rehabiliteringen er viktig.

Tilpassede og fleksible opplæringsløp

Videregående skole er viktig og en avgjørende forutsetning for både arbeid og høyere utdanning. Utredningen påpeker at sannsynligheten for å bli ekskludert fra videre utdanning og arbeidsliv allerede som ung voksen mangedobles dersom man ikke fullfører videregående opplæring. Unge funksjonshemmede mener dette er en veldig presis beskrivelse. For å motarbeide slike negativ utfall mener unge funksjonshemmede at en tilrettelagt fagopplæring er et viktig element som også bør vurderes i arbeidet med den bebudede sysselsettingsstrategi.

Differensierte læreplaner

Hensiktsmessig organisering av opplæringen er særdeles viktig for å motvirke det store frafallet i videregående opplæring, særlig på yrkesfag. Unge funksjonshemmede mener utvalgets forslag er fornuftig, men vil dog påpeke at differensierte læreplaner ikke må forhindre eller redusere mulighetene for videre utdanning eller yrkesvalg. Det er også viktig at opplæringen foregår i en inkluderende setting, i motsetning til spesialklasser. Avslutningsvis vil vi påpeke at navngivingen "kompetanse på lavere nivå" vil føre til stigmatisering.

Videreutvikling og tilgjengeliggjøring av opplæringstilbud med avvik fra opplæringsplanen

Unge funksjonshemmede mener prinsipielt at alle elever må få anledning til å realisere sine muligheter og potensial gjennom studie- og yrkeskompetansen de kan oppnå. Dette fremkommer underveis i studieløpet og kan ikke fastsettes på forhånd, vi kan derfor ikke på noen måte akseptere dette forslaget.

Læreplasser for elever med særskilte behov

Unge funksjonshemmede mener at forslag om at fylkeskommunen må etablere incentivordninger som tilrettelegger for at lærebedrifter kan ta i mot flest mulig lærlinger er fornuftig. Videre støtter vi forslaget om at lærebedrifter som tar inn elever med særskilte opplæringsbehov må gis ekstra tilskudd og tilbud om annen støtte. Dette er særlig viktig for å hindre frafall fra funksjonshemmede og kronisk syke.

PP-tjenesten og Statped tettere på

Unge funksjonshemmede er positive til utvalgets forslag om å lovfeste statsped, men vi stiller oss veldig skeptisk til avviklingen av *sentrene for sammensatte lærevansker*.

Nedlegging av sentrene for sammensatte lærevansker

Unge funksjonshemmede støtter ikke utvalgets forslag om å legge ned SLV-sentrene. Slik vi ser det jobber SLV-senterne i dag med én av hovedproblemstillingene i norsk skole. De har bred og god kompetanse, samt helt nødvendig spisskompetanse. Vi tror ikke dette kan ivaretas av PP-tjenesten i kommunene etter at senterne legges ned. Unge funksjonshemmede mener derfor at man heller bør styrke SLV sentrene.

Helhet krever tverrfaglig og tverretatlig samarbeid

Unge funksjonshemmede støtter forslaget om å hjemle individuell plan i opplæringsloven. Vi mener at dette kan bidra positivt til en bedre samhandling og på den måten klargjøre ansvarsforholdene bedre. På tross av at det allerede eksisterer rundskriv som utfordrer dagens praksis, opplever vi dette som en stor utfordring.

Økt kompetanse på alle nivå

Unge funksjonshemmede er generelt opptatt av en kompetanseheving, da dette er essensielt for å motvirke stigmatisering og negative holdninger. Derfor mener vi også at lærerutdanning må inneholde tydelige elementer av spesialpedagogikk. Dette er viktig for å gi lærere grunnleggende kunnskap i møtet med elever med funksjonshemming og eller kroniske sykdommer, og dermed evnen til å se deres behov. Vi mener dette kan sikres ved tidelig innsats og bedre tilpasset opplæring i form av spesialundervisning. Det er imidlertid viktig å merke at vi ikke ønsker at grunnskolelærere skal bli spesialpedagoger, men vi ønsker de har et minimum av kunnskap om elever med særskilte behov og forståelse for hvordan spesialpedagogiske tiltak kan inkluderes i den ordinære undervisningen.